

Ενότητα στις Εικαστικές Τέχνες

Τίτλος: Η Ζωή των Παιχνιδιών

Βαθμίδα: 2

Τάξη: Δ΄

Διάρκεια: 4 X 80΄

Περιγραφή Ενότητας Οι μαθητές/τριες καταγράφουν ερωτήματα για το ρόλο των παιχνιδιών στη ζωή τους και τις επιπτώσεις στο περιβάλλον από την υπέρμετρη κατανάλωσή τους. Κάνουν διερεύνηση με επισκέψεις και συλλογή και οργάνωση πληροφοριών και εμπλουτίζουν τις εμπειρίες τους με μελέτη έργων καλλιτεχνών που ασχολήθηκαν με την τέχνη της φωτογραφίας και του έτοιμου αντικειμένου. Πειραματίζονται με τις ποιότητες και δυνατότητες της φωτογραφίας ως μέσο και τεχνική και δημιουργούν τις δικές τους με έτοιμα αντικείμενα μεταδίδοντας προβληματισμούς για τη μαζικότητα των παιχνιδιών και την εκμετάλλευσή τους στην προώθηση άλλων προϊόντων. Οργανώνουν δράσεις σχετικές με τη σημασία της δημιουργικής επαναχρησιμοποίησης και αξιοποίησης του παλιού παιχνιδιού.

Οικολογία Σχολείου **Πλαίσιο μάθησης/ιδιαιτερότητες σχολείου και κοινότητας:** Το σχολείο είναι στην επαρχία, με εργαστήριο τέχνης που πρόσφατα οικοδομήθηκε. Η κοινότητα δε δείχνει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την αισθητική παιδεία, και δεν είναι ευαισθητοποιημένη σε θέματα που αφορούν το περιβάλλον και την ανακύκλωση.

Προϋπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες, ενδιαφέροντα και ιδιαιτερότητες των παιδιών: Τα περισσότερα παιδιά περνούν τον ελεύθερο τους χρόνο παρακολουθώντας τηλεόραση και παίζοντας ηλεκτρονικά παιχνίδια. Σε εκδρομές και επισκέψεις παρατηρείται έντονα το φαινόμενο αγοράς παιχνιδιών. Παρόλο που δεν έχουν πολλές ευκαιρίες για συμμετοχή σε εξωσχολικές δραστηριότητες που να οδηγούν στην καλλιέργεια της δημιουργικότητας τους και τον εμπλουτισμό των εμπειριών τους, εντούτοις διψούν για μάθηση και είναι δεκτικά σε καινούριες ιδέες.

Θεματικές Περιοχές: Κοινωνία και Ζωή, Πολιτισμός της Εικόνας

Ζήτημα: Κατανάλωση

Στοιχεία από τον Πυρήνα:

- Μορφολογικά στοιχεία: γραμμή, σχήμα, χρώμα, φόντο
- Δομικά στοιχεία: τοποθέτηση, μέγεθος, χώρος
- Νοηματικά στοιχεία: αφήγηση ιστοριών, μηνύματα, σημασίες, συμβολισμοί
- Τεχνικές: φωτογραφία

Μέσα – Υλικά: διάφορα μικροπαιχνίδια, ψηφιακή φωτογραφική μηχανή, φανάρια, επιλογές από μολύβια, χρώματα, πενάκια, μαρκαδόρους.

Πηγές:

Βαός, Α., 2008, *Ζητήματα Διδακτικής των Εικαστικών Τεχνών*. Αθήνα, Τόπος.

Bachelard, G., 1964, *The Poetics of Space*. Boston, Beacon Street.

Rowell, M., 1995, *Objects of Desire, The Modern Still Life*. New York, The Museum of Modern Art.

Waldman, D., 1992, *Collage, Assemblage, and the Found Object*. Great Britain, Phaidon Press.

Ιστοσελίδες:

Daniel and Geo Fuchs - <http://www.daniel-geo-fuchs.com>

Jeff Koons - <http://www.jeffkoons.com>

Readymades - http://en.wikipedia.org/wiki/Readymades_of_Marcel_Duchamp

Found object - en.wikipedia.org/wiki/Found_object

Στόχοι Ενότητας

(Γνώσεις και Εμπειρίες, Δεξιότητες, Στάσεις)

Οι μαθητές/τριες να:

- 1) παρατηρούν ελεύθερα και εστιασμένα διάφορα μικροπαιγνίδια και να τα ταξινομούν και οργανώνουν ως found objects και readymade (τέχνη έτοιμου αντικειμένου), θέτοντας κριτήρια και συνθέτοντας κάδρα για φωτογράφιση
- 2) αναγνωρίζουν και χρησιμοποιούν έννοιες που σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά αντικειμένων (χρώμα, σχήμα, μέγεθος) καθώς και με το στήσιμο/σύνθεση της φωτογραφίας (τοποθέτηση, φόντο, διαθέσιμο φως – φυσικό και τεχνητό)
- 3) πειραματίζονται με τη φωτογραφική μηχανή και να φωτογραφίζουν με φυσικό και τεχνητό φωτισμό
- 4) διατυπώνουν προβληματισμούς για την προέλευση και λειτουργία των μικροπαιγνιδιών στη ζωή τους και τις επιπτώσεις στο περιβάλλον από την παραγωγή και κατανάλωσή τους
- 5) παρατηρούν φωτογραφίες, δικές τους και καλλιτεχνών, και διακρίνουν και επεξηγούν το θέμα της μαζικότητας των παιγνιδιών (μέσα από την ποσότητα, τοποθέτηση και ταξινόμηση των παιγνιδιών)
- 6) αναπτύξουν δεξιότητες συνεργασίας με συμμαθητές/τριες τους για να οργανώσουν πληροφορίες και εικόνες και να δημιουργήσουν εικαστικά έργα
- 7) σχεδιάζουν και παρουσιάζουν τα αποτελέσματα της εικαστικής τους εργασίας μέσα από σχολικές δράσεις.

Πορεία Ενότητας

Προεργασία

Τα παιδιά συλλέγουν σταδιακά παιγνίδια (π.χ. από τυχερές μηχανές, φαστφουντάδικα), τα οποία τοποθετούν σε μια γωνιά της αίθουσας. Αυτό το στάδιο μπορεί να διαρκέσει 2 - 3 βδομάδες. Τα περιγράφουν, τα 'συστήνουν' και μοιράζονται τις εμπειρίες/ιστορίες τους με τα υπόλοιπα παιδιά. Ενθαρρύνονται να παίζουν με τα παιγνίδια κατόπιν συνεννόησης με τον/την εκπαιδευτικό. Επίσης στο σπίτι καλούνται να πειραματιστούν με τη ψηφιακή φωτογραφική μηχανή, να φωτογραφίσουν παιγνίδια και να φέρουν στην τάξη τις φωτογραφίες τους σε memory stick για να τις εκτυπώσουν.

ΜΑΘΗΜΑ 1: Παιγνίδι στην αυλή - προβληματισμός

Έμφαση στους Στόχους 1, 2, 4

1. Τοποθέτηση στο χώρο (1)

Στο χώρο της σχολικής αυλής τοποθετούνται τέσσερα καλάθια με παιγνίδια και τέσσερα στεφάνια σκορπισμένα. Με το πρώτο σφύριγμα τα παιδιά καλούνται να χωριστούν σε τέσσερις ομάδες κοντά σε αντίστοιχο στεφάνι. Το ίδιο παιχνίδι επαναλαμβάνεται δύο φορές και κάθε φορά οργανώνονται διαφορετικά γύρω από το στεφάνι.

2. Τοποθέτηση στο χώρο (2)

Σε κάθε ομάδα δίνεται ένα καλάθι με παιγνίδια και σε περιορισμένο χρόνο (5') τοποθετούν τα παιγνίδια μέσα στο στεφάνι. Ακολουθεί συζήτηση για τον τρόπο που επέλεξε κάθε ομάδα να τα τοποθετήσει. Προβληματίζονται για τους διάφορους τρόπους τοποθέτησης και διατυπώνουν κριτήρια (π.χ. παράταξη σε ευθεία, το ένα πίσω από το άλλο, σε κύκλο, τοποθέτηση με κριτήριο το χρώμα, το είδος, τη λειτουργία, την προέλευση των παιγνιδιών). Το παιχνίδι επαναλαμβάνεται.

3. 'Παιγνίδια, παιγνίδια πουλώ τα...'

Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο και παίζουν μία παραλλαγή του παιγνιδιού 'Αφκά, αφκά πουλώ τα...'. Στην προκειμένη περίπτωση το παιχνίδι ονομάζεται 'Παιγνίδια, παιγνίδια πουλώ τα...'. Ο/η εκπαιδευτικός αρχίζει το παιχνίδι τοποθετώντας παιγνίδια πίσω από κάποια παιδιά. Όποιο παιδί αντιλαμβάνεται το παιχνίδι μιλά εκ μέρους του παιγνιδιού και το συστήνει υποθετικά (π.χ. πώς με λένε, πώς βρέθηκα εδώ.) Εάν τα παιδιά δυσκολεύονται με αυτή τη δραστηριότητα απλά αναφέρουν πέντε λέξεις που τους έρχονται στο μυαλό σε σχέση με το αντικείμενο. Στον επόμενο γύρο τα παιδιά που ολοκληρώνουν τη σύσταση περπατούν γύρω από τον κύκλο, επιλέγουν παιγνίδια και τα αφήνουν πίσω από την πλάτη κάποιων παιδιών, συνεχίζοντας το παιχνίδι.

4. Θεατρικό παιχνίδι

Τα παιδιά επιστρέφουν στην τάξη. Ένα παιδί της κάθε ομάδας αναλαμβάνει το ρόλο του σκηνοθέτη, άλλο ελέγχει το φωτισμό και άλλο τον ήχο. Τα υπόλοιπα παιδιά καθώς και τα 'παιγνίδια' είναι οι ηθοποιοί και οι βοηθοί. Δίνεται χαρτί Α3 το οποίο λειτουργεί ως σκηνή. Ο/η σκηνοθέτης οργανώνει τα παιγνίδια στο χαρτί-σκηνή. Όταν ο/η εκπαιδευτικός φωνάζει 'φωτογραφία' πρέπει όλα να είναι έτοιμα για τη λήψη φωτογραφίας. Το ίδιο παιγνίδι επαναλαμβάνεται ακόμη τρεις φορές έτσι ώστε όλα τα παιδιά να αναλάβουν όλους τους ρόλους.

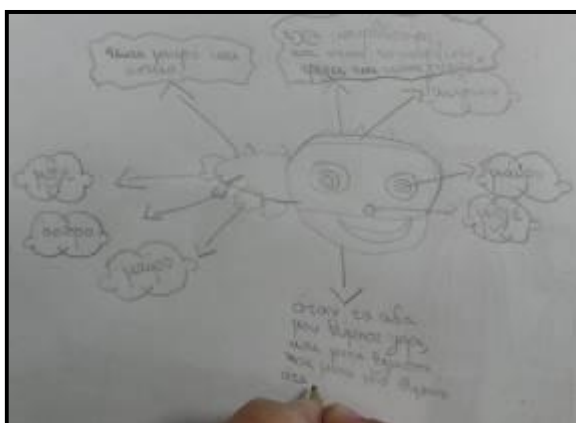

5. Εικαστικό ημερολόγιο

α) Επιλέγουν ένα παιγνίδι και συμπληρώνουν σύντομο βιογραφικό του στο εικαστικό ημερολόγιο. Καταγράφουν πληροφορίες όπως όνομα, υλικό κατασκευής, τιμή αγοράς, χώρα προέλευσης. Ταυτόχρονα παρατηρούν το παιγνίδι που διάλεξαν και το σχεδιάζουν χρησιμοποιώντας μολύβι και πενάκι. Ανακοινώνουν το βιογραφικό του και σχολιάζουν τη χώρα προέλευσης και το/τα υλικό/ά που είναι φτιαγμένο. Ο/η εκπαιδευτικός προβληματίζει τα παιδιά όσον αφορά τον αριθμό των παιγνιδιών, τη χώρα προέλευσης και τον τρόπο απόκτησης τους και αναφέρει τις έννοιες της μαζικής παραγωγής και μαζικής εισαγωγής.

β) Σε πινακίδα αναρτούν τις πρώτες φωτογραφικές τους προσπάθειες (που έκαναν στο σπίτι) και επιλέγουν κάποιες από αυτές τις οποίες ενσωματώνουν και σχολιάζουν στο ημερολόγιό τους.

ΜΑΘΗΜΑ 2: Επίσκεψη, συλλογή πληροφοριών και διερεύνηση

Έμφαση στους Στόχους 1, 2, 3, 4

1. Προβληματισμός

Μέσα στα πλαίσια διερεύνησης του κοινωνικοοικονομικού πλαισίου των παιγνιδιών, προγραμματίζονται επισκέψεις σε κατάστημα πώλησης παιγνιδιών και φαστφουντάδικο. Πριν τις επισκέψεις τα παιδιά συζητούν τους λόγους της επίσκεψης και καταγράφουν πιθανές ερωτήσεις, προβληματισμούς και ζητήματα.

2. Επίσκεψη και διερεύνηση

Τα παιδιά πραγματοποιούν επίσκεψη σε κατάστημα παιγνιδιών και παρατηρούν τα ράφια με τα παιγνίδια προς πώληση. Φωτογραφίζουν (μετά από άδεια) και συζητούν με τον υπεύθυνο του καταστήματος τα ζητήματα και τους προβληματισμούς που έχουν καταγράψει, τα οποία καταπιάνονται με την προέλευση των παιγνιδιών, τα κριτήρια ταξινόμησης τους στο κατάστημα, τις προτιμήσεις των παιδιών-πελατών κ.ά.

3. Επίσκεψη και συλλογή πληροφοριών

Στη συνέχεια επισκέπτονται φαστφουντάδικο και συλλέγουν πληροφορίες αναφορικά με το παιγνίδι που συνοδεύει το παιδικό γεύμα. Συζητούν με τον υπεύθυνο, εντοπίζουν και διακρίνουν το ρόλο του παιγνιδιού, καταγράφουν πληροφορίες και συλλέγουν αντικείμενα από το φαστφουντάδικο (μετά από άδεια).

4. Εργασία στο σπίτι

Μεταφέρουν σε memory stick το φωτογραφικό υλικό που έχουν συγκεντρώσει από τις επισκέψεις τους και συνεχίζουν τη σύνθεση και φωτογράφιση των δικών τους παιγνιδιών.

ΜΑΘΗΜΑ 3: Ανάκληση εμπειριών και οργάνωση πληροφοριών

Έμφαση στους Στόχους 2, 4, 5, 6

1. Ανάκληση εμπειριών

Τα παιδιά ανακαλούν εμπειρίες και εκφράζουν εντυπώσεις από τις επισκέψεις που έχουν κάνει. Συγκρίνουν τις επισκέψεις με προηγούμενες που ίσως έχουν κάνει στους ίδιους χώρους σε εξωσχολικό χρόνο.

ΜΑΘΗΜΑ 4: Εμπλουτισμός εμπειριών, δημιουργία και τελική αξιολόγηση

Έμφαση στους Στόχους 2, 3, 4, 5, 6, 7

1. Εμπλουτισμός Εμπειριών - Δημιουργία

α) Τα παιδιά εργάζονται ατομικά ή ομαδικά. Συνθέτουν στο χώρο διάφορα παιχνίδια, τα φωτίζουν με φανάρια ή με φυσικό φωτισμό και τα φωτογραφίζουν.

β) Παρατηρούν φωτογραφικά έργα από καλλιτέχνες όπως Jeff Koons, Daniel and Geo Fuchs, και σχολιάζουν τη σύνθεση, τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν, καθώς και το μήνυμα του καλλιτέχνη. Συγκρίνουν το στήσιμο/σύνθεση των αντικειμένων στα έργα των καλλιτεχνών με το στήσιμο/σύνθεση που επέλεξαν να κάνουν οι ίδιοι στις φωτογραφίες τους. Αντιλαμβάνονται την ιδιότητα της φωτογραφίας να δημιουργεί ένα φανταστικό κόσμο αλλά και να μεταφέρει μηνύματα για την πραγματικότητα της ζωής και την κοινωνία.

γ) Εισηγούνται διάφορους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να στήσουν/συνθέσουν αντικείμενα ώστε να δημιουργήσουν φωτογραφίες που να προβληματίζουν για τη μαζικότητα των παιχνιδιών και την εκμετάλλευσή τους για την προώθηση άλλων προϊόντων.

δ) Επαναλαμβάνουν τη φωτογράφισή τους βελτιώνοντας τη σύνθεση των αντικειμένων και το φωτισμό.

2. Τελική αξιολόγηση

α) Περιγράφουν τις εμπειρίες τους από την ενότητα και συμμετέχουν σε δραστηριότητα όπου ένα παιδί παίρνει το ρόλο του επιμελητή έκθεσης και ένα άλλο του καλλιτέχνη, και συζητούν για μία έκθεση φωτογραφίας που ετοιμάζουν.

β) Καταγράφουν σχόλια και παρατηρήσεις στο εικαστικό ημερολόγιο.

γ) Σχεδιάζουν αφίσες και προσκλήσεις για έκθεση και παζαράκι που θα οργανώσουν στο χώρο του σχολείου και θα απευθύνεται προς παιδιά, εκπαιδευτικούς και γονείς. Αναρτούν τις αφίσες τους στους τοίχους του σχολείου προβάλλοντας την ιδέα της ανταλλαγής παιχνιδιών, και της επαναχρησιμοποίησης ως μια άλλη μορφή ανακύκλωσης που μπορεί να προστατεύσει το περιβάλλον από τη μαζική παραγωγή και την υπέρμετρη κατανάλωση.

δ) Οργανώνουν έκθεση με τα φωτογραφικά τους έργα και παζαράκι μεταχειρισμένων παιχνιδιών (πραγματοποιείται σε άλλο διδακτικό χρόνο).

Αναστοχασμός

α) Μαθησιακά αποτελέσματα

Οι μαθητές/τριες εξέφρασαν εμπειρίες και απόψεις και διερεύνησαν ερωτήματα μέσα από παιγνιώδεις διαδικασίες και επισκέψεις. Πειραματίστηκαν με τις ποιότητες και δυνατότητες της φωτογραφίας ως μέσο και τεχνική και δημιούργησαν τις δικές τους μεταδίδοντας σύγχρονους καθημερινούς προβληματισμούς. Εμπλούτισαν τις εμπειρίες τους με μελέτη έργων σύγχρονης τέχνης, κατανόησαν τα εικαστικά στοιχεία του χρώματος, σχήματος, μεγέθους, τοποθέτησης, και σύνθεσης και εμπλούτισαν το εικαστικό τους λεξιλόγιο. Εξοικειώθηκαν με τη διαδικασία παρουσίασης των εικαστικών τους εργασιών και μέσα από οργάνωση δράσεων ανέπτυξαν δεξιότητες συνεργασίας, επηρέασαν τον κοινωνικό τους περίγυρο και απέκτησαν χρήσιμες στάσεις ζωής.

β) Εναλλακτικές δραστηριότητες

- Επέμβαση στα αντικείμενα/παιχνίδια, τροποποίησή τους (π.χ. αλλαγή χρώματος και μορφής), στήσιμο/σύνθεση και φωτογράφιση.
- Περισσότερος πειραματισμός με το τεχνητό φως (π.χ. με μικρά και μεγάλα φανάρια, λάμπες, κεριά).

γ) Προέκταση δραστηριοτήτων

- Επέκταση της ενότητας κατά δύο ογδοντάλεπτα μαθήματα ώστε να δοθεί περισσότερος χρόνος για πειραματισμό με τη φωτογραφική μηχανή και για επαρκή κάλυψη των δραστηριοτήτων τελικής αξιολόγησης.

- Κατασκευή τροποποιημένων χαρακτήρων εμπνευσμένων από έτοιμα παιχνίδια του εμπορίου.
- Πειραματισμός με εγκαταστάσεις στο χώρο με έτοιμα αντικείμενα/ παιχνίδια.

Εκπαιδευτικός: Σοφία Χατζηγεωργίου

Υποστηρίκτρια: Νικολέτα Αυγουστή